

हृनोव्रतम् । गर्भहा च यथावर्षं तथात्वेयोनिस्तदकः”
या० । आत्वेयोमिति ज्ञात्वा तस्या वधे तु ब्रह्मह-
त्वाव्रतद्विगुणव्रतम् कार्यम् ब्रह्महत्याव्रतसङ्गा “एवं
तु समभिज्ञातामात्वेयो वा निपातयेत् । द्विगुणा ब्रह्म-
हत्या वै आत्वेयोनिधने भवेत्” भा० शा० प० १६५ अ०
उक्तेः । अत्रादि० भरद्वाजार्थे फञ् । आत्वेयायणः भार-
द्वाजरूपे तद्गोत्रजे पुं स्त्री० । आगलशब्दात् आत्वेयार्थे अण् ।
आगल आत्वेयः अन्यः आगलिः सि० कौ० । आत्वेयो+स्वार्थे
कन् । आत्वेयिका ऋतमत्याम्बुतस्त्रातायां स्त्रियाम् स्त्री ।

आथर्वण पु० अथर्वणा सुनिना इटो वेदः अण् आथर्वणः तम-
धीते वेत्ति वा पुनः अण् । १ अथर्ववेदज्ञे ब्राह्मणे,
आथर्वणिकस्य धर्म आम्नायो वा अण् इकलो-
पञ्च । २ अथर्ववेदिधम्मे ३ तदास्नाये च । अथर्वणं वेदम-
धीते वेत्ति वा अण् । ४ अथर्ववेदस्याध्येतरि ५ वेत्तरि च
तत्कल्पज्ञातरि ईषुरोहिते पु० । तेषां समूहः अण् ।
७ अथर्वसमूहे न० । अथर्वणा प्रोक्तमधीयते अण् तस्य
तु बङ्गमु लुक् । अथर्वण इत्येव । अथर्वणि विहितं
कर्म अण् । अथर्ववेदविहिते ऽभिचारिण्यौ कर्मणि
न “अथर्वणेन हन्ता च” स्मृतिः ६ तत्रत्ये कर्ममात्रे च
“अग्नौ साक्षिण्याथर्वणेन विधिनाऽर्थमणम्” दशकुमा० ।
आथर्वणिक लि० अथर्वणं वेदमधीते वेत्ति ठक् दाण्डा०
नि० । अथर्ववेदपाठके विप्रे ।

आदंश पु० आ+दन्श-भावे यञ् । दंशने । “आदंशः
सर्वलूतानामेतदादंशलक्षणम्” सुशु० । आदंशश्च दन्तादि
साध्यव्यापारभेदः । आदश्यते अत्र आधारे घञ् ।
२ आदंशस्थाने “आदंशं स्वेदितं चूष्यैः प्रच्छितं प्रति-
सारयेत्” सुशु० । करणे घञ् । ३ दन्ते

आददि लि० आ+दा-कि द्विच । आदानकर्त्तरि “वीलु
द्वेषा अनुवश कृष्णमाददि” ऋ० २, २४, १३ ।

आदर पु० आ+ड-कप् । १ गौरवहेतुके कर्मणि सम्माने, ।
“न जातहाईन न विद्विषादरः” किरा० । “दरादराभ्यां
दरकम्पिनो पदे” नैष० । “तद्गुरुनादमूच्छन्मोर्भूयान्
दारार्थमादरः” कुमा० । २ आरम्भे ३ आसक्तौ । “तां
प्रणामादरस्तज्जान्मू नदविभूषणाम्” कुमा० । ४ यत्र च
“यह्यन्मपताकाश्रीरपौरादरनिर्मिता” कुमा० ।

आदरणीय लि० आ+ड-अनीयर् । सम्माननीये । तव्य ।
आदर्त्तव्योऽप्यत्र लि० ।

आदर्श पु० आदश्यतेऽत्र इड-आधारे घञ् । १ दर्पणे, तत्र हि

विम्बपदार्थस्य प्रतिविम्बपतनात्, तत्संयोगेन नयनरश्मीनां
परावर्त्तने वा विम्बप्राप्तिरित्या विम्बं दृश्यते इति
तस्य तथात्वम् । “आदर्शविम्बस्तिमितायताक्षी” कुमा०
नेपथ्यदर्शिनमृकाया तस्यादर्शहिरण्यये” रघुः । आद-
श्यते सम्यग्रूपेण ज्ञायते ग्रन्थार्थोऽस्मिन् । टीकायां
३ प्रतिरूपपुस्तकादौ यत्तत्त्वमन्तरसन्निवेश इहा तदनु रूप
मन्यस्तिख्यते तादृशे पुस्तके । “यथादर्शं तथा लिखित
मिति भूरिप्रयोगः । आदर्शोऽगुणानाम् काद० । तत्र
तदीयगुणान् इहा परैस्तथागुणा आश्रीयन् इति तस्य
तथात्वम् ४ जनपदसोमाभेदे च । ततोभवादौ वुञ् ।
आदर्शकः । जनपदावधिसूचकस्थानभवे लि० ।

आदर्शमण्डल पु० आदर्शइव मण्डलमस्य । आदर्शाकार
मण्डलयुक्ते सर्पभेदे सर्पभेदास्तुत्वा । “मण्डलनिनस्तु
आदर्शमण्डलः श्वेतमण्डलः” इति सुशु० उक्तः । आद-
शोमण्डलमिव । २ मण्डलाकारे दर्पणे न० ।

आदहन न० आ+दह-भावे ल्युट् । १ दाहे २ हिंसायां
३ कुत्सने च । आदह्यतेऽत्र आधारे ल्युट् । ४ प्रशयाने ।
“अर्जुमादहनं प्राप्त आसीनोदक्षिणासुखः” ऋद्धो० प० ।

“आदह्यतेऽस्मिन्निति आदहनं प्रशयानम्” शु० त० रघु० ।

आदात् लि० आ+दा-टच् । ग्रहीतरि “दाता नित्यमना
दाता सर्वभूतानुकम्पकः” या० आदाननित्याच्चादात्” मनुः ।
आदादिकै लि० अदादिगणे पठितः ठक् । अदादिगणपठिते
धातुभेदे । “आदादिकस्य ग्रहणं” सि० कौ० ।

आदान न० आ+दा-भावे ल्युट् । ग्रहणे । “कुशाङ्कुरादान
परिज्ञताङ्गुली” कुमा० । “आदानं हि विसर्गाय सतां
वारिष्ठ्यामिव” रघुः । “आदानमप्रियकरं दानञ्च प्रिय-
कारकम्” “आदाननित्याच्चादात्” “निन्दितेभ्योऽध-
नादानं बाणिज्यं शूद्रसेवनम्” मनुः आदाने नियमविशे-
षाश्च स्मृतौ दर्शिताः । “भूमेः प्रतिग्रहं कुर्याद्भूमेः
कृत्वा प्रदक्षिणम्” विष्णुध० । प्रदक्षिणं न सर्वस्या भूमेः
किन्तु तत्रस्थायाः प्रदक्षिणावत्तन्मात्रं भूमेरसन्निधाने
तादृहिंश्य प्रदक्षिणम् रघु० तत्रैव । “करे गृह्य तथा कन्यां
दासदास्यौ द्विजोत्तमाः । । करन्तु हृदि विन्यस्य धर्मोप्राप्तयेः
प्रतिग्रहः । आरुह्य च गजस्थोक्तः कर्णं चाश्वस्य कीर्तितः ।
तथाचैकशफानान्तु सर्वेषामविशेषतः । प्रतिगृह्णीत गां
पुच्छे पुच्छे कृष्णाजिनं तथा । आरुह्याः पशवश्चान्ये
प्राह्याः पुच्छे विचक्षणैः । प्रतिग्रहमथोद्वृक्ष आरुह्य च
तथा चरेत् । वीजानां सृष्टिमादाय रत्नान्यादाय सर्व्वतः ।